Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СВЕТ

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера деНз • ШИНАРА, 5 ноябрь, 1974 шу. • № 133 (5422). • Мах 2 нег.

Советски Союза къахьегамхой! Хьинаре къовсам лоаттабе парте XXIV съезда решенеш кхоачашъяр духьа, вай Даьхен экономически оборонни низ дIахо чIоагIбар духьа!

(КПСС ЦК ТIАХЬЕХАМАШЦАРА).

Хоастам хилба сийлахь-доккхача советски халкъа—коммунизм хьалъеш доаллачоа!

(КПСС ЦК ТIАХЬЕХАМАШЦАРА).

КИРГИЗЕ КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТАГА, КИРГИЗСКИ СОВЕТСКИ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ РЕСПУБЛИКА ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМАГА, КИРГИЗСКИ ССР МИНИСТРИЙ СОВЕТАГА

Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитето, СССР Лакхехьарча Совета Президиумо, СССР Министрий Совето Киргизски Советски Социалистически Республикен Киргизе Коммунистически партен вIашагIьелла 50 шу дизарца зIайка моаршал дойт Киргизе болхлошка, колхозхошка, интеллигенцега, берригача къахьегамхошка, пар денанга авангарда — коммунисташка.

Сийлахь - доккхача Октябрьски социалистически революце социальни, национальни Іотхьаме кIалхара дахьхача киргизски халкъо советски халкъий, барттайача дезале цхьа хьалбеб политически котлоний сийлеш кIиЗ.

Советски Іаьлал латтача шерашка, хьалха тIехьайиса, паччахьа Россе йист хинна федералий патриархьлин поридйаьна доаллеш хинна Киргиз эрсий а межкарча кIалдоча, межкарадиха долча а халкъаша новкъостал а деш къен бокъо йоаьшш хилларга, кортамукъаленга, шийсхонга, материалыни духовни вахар тоаллаьарга кхаьчай, цунга социалистически паччахьалхеп кхаьчаш, чIоагIа дегIаьена Советски Социалистически республико хинна дIаьттай. ХIаьна цуо эйоIоьнна лаьра латт йоккхача дукхха доаьшш долча индустреле чIоагIа механизаци ийча юрта боахамаш. Республике хьалхийнай лакха квалификаци йоIа болхлой специалистийн кадраш, хьа а даь сихха дегIадоагIа промышленноста доакъош — электроэнергетика, бос боа металлурги, машиностроени, электротехника, приборостроени. Промышленни продукце боарам Советски Іаьдала шерашка 245-ца лакхбеннаьн. Боаьарг боаьшш хуш-беннаьн республика юрта боахам. Кочевой кьайбаш леладеш эсала лаьттА леладеш хиннача кIанаьра социалистически юрта боахам хьалбаьб, Киргизи — жаьг боамбин лелабу, шекара сеВкла, тхьмка, тха доаккха доархIаме район я.

Киргизски Советски Социалистически Республикан Киргизе Коммунистически партен шовтIка итт шу дизар дедду паьха политически къахьегамех хьинар Іаьлаьмте чIоагIа айдалара, КПСС XXIV-ча съезда решенеш толамца кхоачашъяра хьаьж. КПСС ЦК партетен советски халкъаген даьча Кхайкарала жоп луш республика къахьегамхоша шерра социалистически яьх йоаррзаьйй. Хьинаре къовсам лоаттабу цар общественни производства эффективность лакхъяра, промышленности юрта боахамгIа дегIаьболаьбра темпаш сихьарца тIеIаьа, хьалхийн пятилетка диълагIча, къоастамбева шера заданеш сийленца кхоачашъе чIоагIа лаьрхIа шоаш хилар.

Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитето, СССР Лакхехьарча Совета Президиумо, СССР Министрий Совето дег тIара моаршал ду Киргизски ССР болхлошка, колхозхошка, интеллигенцега республика Октябрьски Революце орден яларца, хIаьта чIоагIа тешаш а я Киргизе къахьегамхоша КПСС XXIV-ча съезда решенеш хкоачашъеча, коммунизм хьалъеча керда толамаш доахаргхиларх.

Даьхьала хийла Киргизски Советски Социалистически Республикан!

Даьхьала хийла Киргизе Коммунистически партI — КПСС денале отрядI!

Даьхьала хийла Советски Социалистически Республикийн Союз — вай социалистически Даьхен дерригача халкъий доттагIашца вошалеш чIоагIале!

Даьхьала хийла Советски Союза Коммунистически партII, коммунизм хьалъера дегаш урдуттаьдера из хьалъегга вIашIтIехьдоакарII!

СССР Лакхехьарча Совета Президиум

СССР Министрий Совет

КПСС Центральни Комитет

ОКТЯБРА СИЙНА

«Красная заря» яхача московски трикотажни фабрика коллектив Сийлахь-доккхача Октября 57 шу дизара сийна къахьегама вахта дIаьхьо я. Иас бетта программал совгIа 500 эзар сомал тIех продукци ешай цо.

Пятилетка диъ шера план 1974 шера 11 декабре хкоачашъергIа предприяте. ХIаравенна дуккагIа арахец продукци. Из я кхалнийха трикотаж, маIача наьхен берийн спортивни барзкъаш.

Сурта тIа (аьрдехьаьра аьттехьа): шиййн пеха болхлой комсомолкан Блескина Надежда, Егерева Галина, Наумова Наталья, 8 бетта хкоачашъеш пар шо-шоай шера планан.

В. КУНОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

ПЯТИЛЕТКА ТIЕХХЬАРЧА ШЕРА ЧОТАХ

Сийлахь-доккхача Октября 57 шу дизара сийленца чакъболх бурув тохара балхай Грозненски управленце бурувдеттараш. Сентябрен октябрен бетташка доккха къахьегача толам бакъхаб цар. Бурув тохара сентябрь бетта план 136 процент хкоачашъяьй. Октябрь бетта план ханал дуккха хьалха, 18 октябре, хкоачашъяьй. Цхьаьна йоаьча бригадина хIаьнзе хкоачашъяьй шоай шера план а. Царех я № 133 Эльларово бурув тохаш йоаьа Тайсаев, Вахас кулгалдеш йоаьа бригада, Эльдарово яьхна мотгтигера № 109 буровой къахьегаш йоаьа Черников Григорий Денисович кулгалдеш йоаьа коллектив. Бурувца яьхна моттиге № 1 йоаьча буровой бурув тохаш йоаьа Шийлев Гуламар Зайнединович кулгалдеш йоаьа бурувдеттарий коллектив. Уж къахьегама толамаш даьхара доккха лоархIам болаш дар къахьегам дика, боаггIаьча тайпара вIашIтехьбаккхьар, барттайна ерригача коллективо къахьегар, керда техника, дикагIа йоаьа технологи — байна — юкъеЗоаьарх.

Д. ГАБЛЕВ.

Таджикски ССР. Таджикски алюминиеви завода пусковой комплексе чахдоалаш латт монтажни балхан. Пишлон ерригача участкай коллективаш яьхе яьнна толаме а хапнахь а производственни задане хкоачашъяра. Хьалхара металл ухх шера декабре лоаьаде лаьрхIа.

СУРТА ТIА: газоочистни кхоачаГIа блок хьалъеча.

Р. Хамидова сурт.
ТАСС фотохроника.

Встречни план

Сийлахь-доккхача Октябрьски революце 57 шу дизара сийна къахьегама вахте а этта чурча резервеех пайда эйра йоаьча шоай торишка а лежа паччахьалхенна дуккагIа, дикагIа, дарегIа продукци арахецдарца яхаьа деанах къахьегача Грозненски маслозавода коллективо пислагIча пятилетка шера план ханал хьалха кхоачашъяра йоккха встречни план тIаийдай:

Шера планал совгIа 270 тонн ганарий даьтта, ну даьхе йиьлагIча квартале 270 тонн арахеца.

Шера планал совгIа 110 эзар сома маьха продукцена реализаци е, ну даьхе йиьлагIча квартале 110 эзар сома маьха.

Шера планал совгIа 90 эзар сома маьха, товарни, продукци арахецдоаьхо 90 эзар сома маьха яр йиьлагIча квартале арахеца.

Встречни план заавода коллектива юкъяра соьбранн тIаийдар 1974 шера 24 октябре.

Юкъярчу собране тIаидиларах кулгаш аьду.

БОГАТЫРЕВ, Грозненски маслозавода директор.
БЫЧКОВА, парторганизацие секретарь,
ТУТАЕВ, завкома председатель.

ЭСКАРА ИНАРАЛАШТА ТЕЛА БЕЛГАЛОН ЗНАКАШ ХУВЦАРАХ ДОЛА СССР-ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ

СССР - Лакхехьарча Совета Президиумо сонам бу:

1. «Цеча Эскара личчи состава тела керда белгалон знакаш юкъеЗоаьаяра хьажъехьарча» 1943 шера 6 январерча СССР Лакхехьарча Совета Президиума — «Указал» - совгIа (СССР Лакхехьарча Совета Ведомосташ, 1943 ш., № 2) эскара инаралий белгIалон знакашта — погонашта юкъе хувцамаш, а а долда, приДоженега хьежжа эскара инаралий погоний керда обрасцашаш описания. «IоагI» а йоаьа.

2. «Эскара инарал» яха эскара знаан еннача наха 1943 шера 27 февралерча СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указо (СССР Лакхехьарча Совета Ведомосташ, 1943 ш., № 10) бIун тайпай маршалашта чIоагIъеь «Маршальски седкъа» яха маршальски белгалон знак луш хилар оттадолла.

«Маршальски седкъа» луча хьаьна СССР «Лакхехьарча Совета Президиума Грамота а ду цу наха.

Эскара инаралашта телача «Маршальски седкъа» яхача маршальски белгалон знакаца доагIа лента чIоаГIдолда — цIе бос болаш.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель Н. ПОДГОРНЫЙ.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль. 1974 шера 1 ноябрь.

ЭСКАРА ИНАРАЛИЙ ПОГОНИЙ ОПИСАНИ

Погонна тIехе галунах яь къаьстта ший тайпара йийца я: полевой погонашта хьаьа бесаца даьре; хIара деанна лелаешта — доцо хьаьсах. Погоний канта бос цIе ба. Погона лоХерча даьхьа тIа доцоца бийла 50 миллиметр диаметр болаш пхи са бола сеДкъаш. Погонашта хьаьа бесаца даьре; хIара деанна лелаешта — доцо хьаьсах. Погоний канта бос цIе ба. Погона лоХерча даьхьа тIа доцоца бийла 50 миллиметр диаметр болаш пхи са бола сеДкъаш. Погонашта хьаьа доцоца йийла бIун юкъара эмблема я — гонхьаьа боаьлаш лаьрви цIоп а латташ пхи са бола сеДкъаш.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

ЭСКАРА ИНАРАЛ ЯХА ЭСКАРА ЦIИ ЯЛАРАХ ДОЛА СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ

СССР Лакхехьарча Совета Президиумо сонам бу:

1. ДIаХо йолача хьаьа эскара инаралга эскара знаан СССР Лакхехьарча Совета Президиумо телаш хилар оттадолда.

2. «Массаьа а эскаре гIулаьх де дехьарийла хиларах» долча 1967 шера 12 октябрерча СССР Закона 9 статьяьн 6-теен 7-теен «болатъ» (СССР Лакхехьарча Совета Ведомосташ, 1967 ш., № 42, стр. 522) ухх тайпара редакци йолаш аьйойла:

«Инаралийн адмиралийн — СССР Министрий Совето;

эскара инаралий, бIун тайпай маршалий, флота адмиралий, бIун тайпай корттерча маршалий, Советски Союза флота адмиралий, Советски Союза маршалий, Советски Союза генералиссимуса — СССР Лакхехьарча Совета Президиумо».

3. Ер Указ СССР Лакхехьарча Советага чIоагIдайта дIачуолда.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель Н. ПОДГОРНЫЙ.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль. 1974 шера 1 ноябрь.

ХАЛКЪИЙ ДОТТАГIАЛА ЛЕНИНСКИ БАЙРАКХА КIАЛ

КИРГИЗЕ КОМПАРТЕ ЦК-ан КИРГИЗСКИ ССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ ТОРЖЕСТВЕННИ ЗАСЕДАНИ

2 ноябре Фрунзе Киргизе Компарте ЦК-ан Киргизски ССР Лакхехьарча Совете ийьина торжественни заседан хьлар республика хьийн Киргизе Компарти вIашагIьелла 50 шу дизарца зIайка моаршал дойт Киргизе болхлошка, колхозхошка, интеллигенцега, берригача къахьегамхошка, пар денанга аванГарда — коммунисташка.

Сийлахь - доккхача Октябрьски социалистически революце социальни, национальни Іотхьаме кIалхара даьхьхача киргизски халкъо советски халкъий, барттайача дезале цхьа хьлбеб политически котлоний сийлеш кIиЗ.

Советски Іаьлал латтача шерашка, хьалха тIехьайиса, паччахьа Россе йист хинна федералий пятрвархьлин поридйаьна доаллеш хинна Киргиз эрсий а межкарча кIалдоча, межкарадиха долча а халкъаша новкъостал а деш къен бокъо йоаьшш хилларга, шийсхонга, материалыни духовни вахар тоаллаьарга кхаьчай, цунга социалистически паччахьалхеп кхаьчаш, чIоагIа дегIаьена Советски Социалистически республико хинна дIаьттай. ХIаьна цуо эйоIоьнна лаьра латт йоккхача дукхха доаьшш долча индустреле чIоагIа механизаци ийча юрта боахамаш. Республике хьалхийнай лакха квалификаци йоIа болхлой специалистийн кадраш, хьа а даь сихха дегIадоагIа промышленноста доакъош — электроэнергетика, бос боа металлурги, машиностроени, электротехника, приборостроени. Промышленни продукце боарам Советски Іаьдала шерашка 245-ца лакхбеннаьн. Боаьарг боаьшш хуш-беннаьн республика юрта боахам. Кочевой кьайбаш леладеш эсала лаьттА леладеш хиннача кIанаьра социалистически юрта боахам хьлбаьб, Киргизи — жаьг боамбин лелагенце, коммунистийн комсомольцийн, республикерча берригача къахьегамхой.

Укх тIоаьача, дог айдеча дийнахьа, аьлар цо, республика къахьегамхоша шоай еррига уйлаш сийлахь - воккхача Ленинигахь, по хьаьмча Коммунистически партегахьа ерзаю. Ценача дег. тIара моаршал а луш, дIайха баркал оал оаха КПСС ленински Центральни Комитета, цун Политбюроца, КПСС ЦК Генеральни секретара новкъост Леонид Ильич Брежневна, Советски правительствана Киргизски Советски Социалистически Республика тоаяра хаддаиза уйлен дас санна йоаххон ярах, киргизски халкъа яраве сийрда вахар бахьан долаш.

Оратора дег тIара моаршал хьаттар юбилейни торжествашца баьккача хьаьшашка.

Киргизе Коммунистически парте Центральни Комитето, Киргизски ССР Лакхехьарча Совета Президиумо, республика Министрий Совето тIаДиларагIа цо дег тIара дIайха моаршал а луш доккхен сийрдеи цIей - даьхьала дийнах болхлой, колхозхой, интеллигенце, коммунистийн комсомольцийн, республикерча берригача къахьегамхой.

ССР-ен Киргизски ССР-ен паччахьалхеннй гимнан ек.,

Торжественни заседане даьхьа лоаьаранца тIоагIа деганн тIоздььна а, болаш сийлен президиум хорж новкъост Л. И. Брежнев керте латтача КПСС ЦК Политбюро.

Локташ торжественни марш а йолаш зале хьачуьхь кхо орден леланча Киргизски ССР байракца КПСС ЦК, СССР Лакхехьарча Совета Президиума, СССР Министрий Совета, ВЦСПС паьмтни байракх.

Заседане къаьмаьл дир гулбеннаьрца а, бесаме тIайийача КПСС ЦК Политбюро члена, СССР Министрий Совета Председателя новкъоста А. Н. Косыгина.

* * *

Киргизски Советски Социалистически Республикан Киргизе Компартен 50 шу дизара хьаьхьеъеш доклад йир Киргизе Компарте ЦК хьалхарча секретара Т. У. Усубалиева.

Укх тIоаьача, доГ айдеча дийнахьа, аьлар цо, республика къахьегамхоша шоай еррига уйлаш сийлахь - воккхача Ленинигахь, по хьаьмча Коммунистически партегахьа ерзаю. Ценача дег. тIара моаршал а луш, дIайха баркал оал оаха КПСС ленински Центральни Комитета, цун Политбюроца, КПСС ЦК Генеральни секретара новкъост Леонид Ильич Брежневна, Советски правительствана Киргизски Советски Социалистически Республика тоаяра хаддаиза уйлен дас санна йоаххон ярах, киргизски халкъа яраве сийрда вахар бахьан долаш.

Оратора дег тIара моаршал хьаттар юбилейни торжествашца баьккача хьаьшашка.

Киргизе Коммунистически парте Центральни Комитето, Киргизски ССР Лакхехьарча Совета Президиумо, республика Министрий Совето тIаДиларагIа цо дег тIара дIайха моаршал а луш доккхен сийрдеи цIей - даьхьала дийнах болхлой, колхозхой, интеллигенце, коммунистийн комсомольцийн, республикерча берригача къахьегамхой.

ССР-ен Киргизски ССР-ен паччахьалхеннй гимнан ек.,

Торжественни заседане даьхьа лоаьаранца тIоагIа деганн тIоздььна а, болаш сийлен президиум хорж новкъост Л. И. Брежнев керте латтача КПСС ЦК Политбюро.

Локташ торжественни марш а йолаш зале хьачуьхь кхо орден леланча Киргизски ССР байракца КПСС ЦК, СССР Лакхехьарча Совета Президиума, СССР Министрий Совета, ВЦСПС паьмтни байракх.

Заседане къаьмаьл дир гулбеннаьрца а, бесаме тIайийача КПСС ЦК Политбюро члена, СССР Министрий Совета Председателя новкъоста А. Н. Косыгина.

* * *

Киргизски Советски Социалистически Республикан Киргизе Компартен 50 шу дизара хьаьхьеъеш доклад йир Киргизе Компарте ЦК хьалхарча секретара Т. У. Усубалиева.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМЕ

1974 шера 31 октябре Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо Нохч-ГIалгIай АССР - Лакхехьарча Совета Президиума массаьарча комиссей ешаьнна. Совещани дIаьхьо вар - Нохч - ГIалгIай АССР - Лакхехьарча Совета Президиума - председатель Х. Х. Боков.

Совещане дийцар 1974 шера республика Лакхехьарча Совета массаьарча комиссей балхахи царна цаьнна хьалхашка латтача декхарехи.

Совещане белгалдир, республика Лакхехьарча Совета массаьарча комиссеша тIехьарча хана шоай болх дика тоаьбь хилар. Укх шера, балха перспективни планашка хьежжа, шоай заседанешка республика боахамеи социально-культурни строительства дешашка а хьежа хкоачамбаьшарни дIаьдахара паччахьалхеп ГаьдалА органашнен боаьхама кулгалхоштен ГоаьгIаш йола рекомендацеш елар комиссеша. Комиссейца лийца духхагIа дола деанан республика Лакхехьарча Совета Президиуме уттаьдаь хиннад.

Совещане къамаьлаш даьча комиссей председателаша белгалдора, партен правительстваи директиваш, республика Лакхехьарча Совета соцаьшши шоай решенеши кхоачашъяра, паччахьалхеп Іаьдала органаша Д974 шерен ййсалгIча пятилеткан хIаьхьоахсм деГIаьболаьбра плIи толамца кхоачашъеГа IаьлаьдаГа. Лакхехьарча Совета массаьарча комиссеша тоаттабу тIаьхьожам чIоагIбе бесаш хилар.

Цар йиштта белгалдир, 1975 шера оттаьма перспективни балха планаш тIа партен правительствен директиваш: республика Лакхехьарча Совета соцаьшши кхоачашъяра, паччахьалхеп организацийн а, хьежа - хкоачамбаьшарни моттиГера паччахьалхеп Іаьдала оргаьнашца боахамеи культурни строительстве новкъостал дарни тIаерзаь мероприятеш чакхъяха массаьарча комиссеша дIаьлаьр хилар.

ПАРТИЙНИ ВАХАР

ИДЕОЛОГИЧЕСКИ КАДРАЙ — ДУХХАГІА ТЕРКАМ

Советски наьха общественни сакіетан лахлбар, марксистско-леникски мировоззрени хьахилгІар Коммунистически Партиен тІера «Іоагіа а йоаьхо ерех цаІ да. Из боаьхо еш я парте XXIV съезда а цу тІехьаГІа хиннача КПСС ЦК Пленумн а решеньш. Цар тІа Сеньгей Сергеевич Ахмеда, Х.-М. С. Тамасханов ца завода кертерча инженера болх беш ва, Назраньерча № 1 йолча школа семинарски группа. Цунна ТІехьа ВЕ. Н. Калашникова районо заведующелла яхийтай, Сурхотіаьрча юрта Совета председатель, КПСС райкома лектор М. А. Аушев Назраньерчи районо образование инспектиреллаьнна, политически экономически дешара тайп-тайнарча формашка дешаш ва. Цунна болх беш ва 140 соьгІа пропагандист, лектор, политинформатор, агитатор.

Лекторашка, къаьстта интернационалыни атеистически темаш хьехарашкі кийсбаран болх оьхьаІарна тоьбір КПСС райкома пропагандан агитацин отдело. Из тайна кхетам балара дешаш тахананаьна къаьстта теркам тІаьбхийташ уьггалу оаха. Из ца дерхІам уьх дешаре а шера районо болх беш я 29 семинарски группа, царех 16 «Пролетарски интернационализмах бола марксистско-леникски хьехамн ваІ хьаьнна оха проблема». Цунна ю 9-ца «Материалистически мировоззрени хьехилари дешах хьеьдисарш дІадахарг хьаьхьаьш» яха проблема. Иштта деннан хуьгІаа 650 саг. Из тера Деменгий Іуьхха а духхагІбаран хьехархой, медицина боаьлой, хьалха болх-ца специалисташ ва.

ДІаІоаьденнчиг дешарг шера теоретически семинарашка беш болх болх кІоаьргбергІа, цхьаьна йолча семинарийн пропагандистийн опыт вІашагІоагІаргІа. Цуьг соьгІа, идеологически-болхдеш 15 саг атеистий районн школаьрчи хьехьоаьстаеш царна кхетам луьш.

ГІадвуьгаш хІама да шерагІа шерагІа идеологически балха активистаьцца юкъе кулгалоьцна бола нах духхагІа хулеш хилар. Идеологически болхлоьст 80 процент нах партийн, советски, боаьмна кулгалоьлой, боаьлта политинформаторех 70 процент гаргІа баран хьалка боахама специалисташ ва. 158 пропагандистах 130 КПССججناش ва, царех 90 процент дІахьехьарга образованин йолаш ва, хІаьта 70 процент соьгІа барий идеологически балха йоьхка опыт я. ДуххагІа идеологически болхлоьна лаьнна оагІоранхьара хьаьхьехьаб шоаьш, Районан пропагандистийн кадрашкн къаьлгаьмкоштен юкъе дІаьн лоарХІаш ва районо-председатель Б. Д. Ахилгов, № 2 йолча юкъерча школа директор С. М. Арсеньев, ГПТУ-27, № 14 директоран Т. М. Сагов, Б. Б. Дилигов, № 13 йолча школа-интернатан директор А. Д. Ужахов, АМООС начальник И. А. Абдаев, тубболлыьнца керттера дор С. И. Ужахов.

Духхка бола-тха идеологически болаьдой предприятийн организацийн кулгалхой хулаш политически кхетама боараме лаьхбеннаб. Масала, «Электроинструмент» завода экономически школ цхьаьна дерхадоьст Х.-М. С. Тамасханов ца завода керттера инженера болх беш ва, Назраньерча № 1 йолча школа семинарски группа. Цунна ТІехьа ВЕ. Н. Калашникова районо заведующелла яхийтай, Сурхотіаьрча юрта Совета председатель, КПСС райкома лектор М. А. Аушев Назраньерчи районо образование инспектиреллаьнна, политически экономически дешара тайп-тайнарча формашка дешаш ва. Цунна болх беш ва 140 соьгІа пропагандист, лектор, политинформатор, агитатор.

Лекторашка, къаьстта-интернационалыни атеистически темаш хьехарашкі кийсбаран болх оьхьаІарна тоьбір КПСС райкома пропагандан агитацин отдело. Из тайна кхетам балара дешаш тахананаьна къаьстта теркам тІаьбхийташ уьггалу оаха. Из ца дерхІам уьх дешаре а шера районо болх беш я 29 семинарски группа, царех 16 «Пролетарски интернационализмах бола марксистско-леникски хьехамн ваІ хьаьнна оха проблема». Цунна ю 9-ца «Материалистически мировоззрени хьехилари дешах хьеьдисарш дІадахарг хьаьхьаьш» яха проблема. Иштта деннан хуьгІаа 650 саг.

Из тера Деменгий Іуьхха а духхагІбаран хьехархой, медицина боаьлой, хьалха болх-ца специалисташ ва.

ДІаІоаьденнчиг дешарг шера теоретически семинарашка беш болх болх кІоаьргбергІа, цхьаьна йолча семинарийн пропагандистийн опыт вІашагІоагІаргІа. Цуьг соьгІа, идеологически-болхдеш 15 саг атеистий районн школаьрчи хьехьоаьстаеш царна кхетам луьш.

Идеологически болхлоьст 80 процент нах партийн, советски, боаьмна кулгалоьлой, боаьлта политинформаторех 70 процент гаргІа баран хьалка боахама специалисташ ва. 158 пропагандистах 130 КПСС ججناش ва, царех 90 процент дІахьехьарга образованин йолаш ва, хІаьта 70 процент соьгІа барий идеологически балха йоьхка опыт я. ДуххагІа идеологически болхлоьна лаьнна оагІоранхьара хьаьхьехьаб шоаьш, Районан пропагандистийн кадрашкн къаьлгаьмкоштен юкъе дІаьн лоарХІаш ва районо-председатель Б. Д. Ахилгов, № 2 йолча юкъерча школа директор С. М. Арсеньев, ГПТУ-27, № 14 директоран Т. М. Сагов, Б. Б. Дилигов, № 13 йолча школа-интернатан директор А. Д. Ужахов, АМООС начальник И. А. Абдаев, тубболлыьнца керттера дор С. И. Ужахов.

Духхка бола-тха идеологически болаьдой предприятийн организацийн кулгалхой хулаш политически кхетама боараме лаьхбеннаб. Масала, «Электроинструмент» завода экономически школ цхьаьна дерхадоьст Х.-М. С. Тамасханов ца завода керттера инженера болх беш ва, Назраньерча № 1 йолча школа семинарски группа. Цунна ТІехьа ВЕ. Н. Калашникова районо заведующелла яхийтай, Сурхотіаьрча юрта Совета председатель, КПСС райкома лектор М. А. Аушев Назраньерчи районо образование инспектиреллаьнна, политически экономически дешара тайп-тайнарча формашка дешаш ва. Цунна болх беш ва 140 соьгІа пропагандист, лектор, политинформатор, агитатор.

Лекторашка, къаьстта-интернационалыни атеистически темаш хьехарашкі кийсбаран болх оьхьаІарна тоьбір КПСС райкома пропагандан агитацин отдело. Из тайна кхетам балара дешаш тахананаьна къаьстта теркам тІаьбхийташ уьггалу оаха. Из ца дерхІам уьх дешаре а шера районо болх беш я 29 семинарски группа, царех 16 «Пролетарски интернационализмах бола марксистско-леникски хьехамн ваІ хьаьнна оха проблема». Цунна ю 9-ца «Материалистически мировоззрени хьехилари дешах хьеьдисарш дІадахарг хьаьхьаьш» яха проблема.

Цудухьа хьаьхьетама дисциплина во я цу организацийнкі; нах балха хьа ца беаГІаш, балха тІехьбуьсаш, хьаьбеш болха болх во беш, арахецд продукци дика йоьшаш моттагаш кийсду. Цу баьхьанна паччахьалкхен планаш хьоачаьнийташ.

Идейно-кхетама балха хьаьхьеьла предприятийн организацийн кулгалхошта бехкоьхкаме декхар тІаьдожаьу КПСС обкома Х пленумн решенешна. Бакьда ю декхар яхочашшен хьаьхьеьла предприятийн хьаьлкка хьаьмаьлаш дІа цхьаьона кулгалхоша. Из дуьнаш тІоагІа хьаьмаьх хІинар духхи ха боаьшшаш парте райкома плеьцумс.

Идейно-кхетама балха декхарш комплексийн хьоачаьнийдара йоькка программа оттаьлой партийн организацийнкі, советски, боаьмна организацийнкі, кулгалхой.

Ю. АРАПИЕВ,
КПСС Назраньерчи райкома пропагандан агитацин отдела заведующ.

Киргизски ССР—50 шу

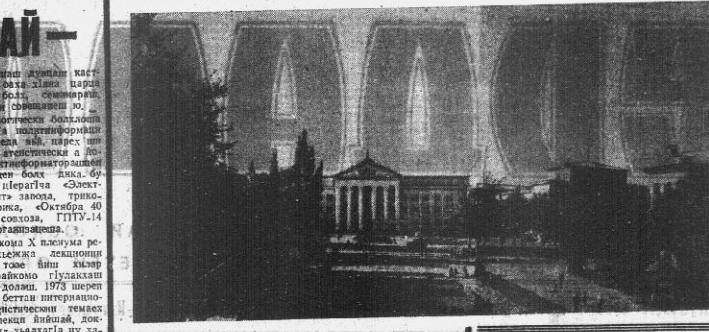

ФРУНЗЕ—ТАХАН

Фрунзе — Советски Киргизе столица. Бакьдаьна гаьлшша хоьлуьн город-беш ца ваьнна. Цунна ю 1000 лаьтт нах чухьаьчча кердача ваьнешна, театрашца, тиканашца, школашца, библиотекашца, институташца.

СУРТА ТІА: Советски - майда.

В. Моровен В. Сальниковен сурт.

ТАСС фотохроника.

ВОЛОГОДСКИ ОБЛАСТЬ. Дуьнен йоьхьаьчь соьгІа долча мехкашца эн Череповецкий СССР 50 шера лерагІча Ленина ордена металлургически завода болат, прокат, чоь, коксохимпроизводства химически продукци.

Цу предприяте шерра лиьнкьаьйІалаг керда, прогрессивни мел долчоа. Цун пеХашка мехка итташ йолча проектни Іилма - тохьаьна. Организацийн чиллаьох шоай разработкан. Завода изобретателашен рационализаторашен а иштта дукха ду производство эргаьыкка тоьапра.

Шерра социалистически яхь а йоаьржаьь пятилетках тІаийца декхарш толамца кхоачашдеш ба череповецки металлургин. Иштта, кьонча электростаеллаьвилыни ца кхоачаьнийтаьлаьнна. Цунна ю 83 эзар тонн болат лоьладаьлаьнна. Из шерен ах шерен, хІаьта хьалха латтача доменни цехо уьх шера планаьл соьгІа 200 тонн соьгІа чоь деннад.

СУРТА ТІА: электросталеплитейни цех.

А. ПОЛЯКОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

11 БЕТТА ПЛАН КХОАЧАШЬЯЙ

Сийлахь-йоькІачаь Октябрьски революце 57 шу дуьхьа цІийна сийлина наьхьаьрча шерра социалистически яхь йоаржаьнна Карабулакски химически реагентий завода болхоша дІаьн хьаьхьегамо совгІат кийсбаьнна ду дезача деш. Товарни продукци арахецарен из маьхала яккхьен цхьаьнна бетта план 24 октябре кхоачашийтай ваР. Паччахьалкхен планогІа лаьрХІачуьл соьгІа арахийцай 118 тонн химически реагенташ.

Уьх шера кхоачаьлІча кварталн даьхьа толамий итогаш йинча Ерригесоюзни социалистически яхь хьалхара моттиг а хьожаьш, цунна елар СССР яккхьаьтта промышленность Министерстван профсоюза ЦК-и карара кара-тела ЦІа байракхи хьалхара ваханн премии.

И. КОСИВЧЕНКО,
тха штаьте йоаьха корр.

ГІИШЛОНХО

ХІара Іуьйрийна, спецоька тІа а йийке, ше хьаьхьегача участке балха дІаьоьдаш ду. Цунна ю 1000 лаьтт нах, Из ва Нохч-ГІалгІаІ гІишлонЬчеча управленне барХІаргІча ГІишлонмонтажни управленне комплексан бригада бригадир Фэнгель Александр Филиппович.

Цо кулгалдеш йолча, духхка-ча хьаьмаьх нахах лаьа бригада управленне дикагІчарг цаІ лоарХІаш я. Тайп-тайнара балхаьн да бригада ченача кхоачашдеран: кирпичик йоттар, йийнан тохар, штукатурка яр. Шоай декхарш дика кхоачашдеш, план массаза тІехьхоачашьш хьаьбоаьІа ца.

— ДуххагІча даьаьхе бригада толамаш хьаьхьа бригадирна цийн коллективна болх кхетамца вІаштІехьбаьккхар, болхлоьшта эпар цунна дар баьхьан долаш.

Боькка теркам ву новькоьста Флигела ГІишлон материалийн хьомбара, балха ца зеьна да бойтара. Масеза тІаьхьожам доаттабу по цу гІулакха. Вешта а, чийн, шийн деррига варар, дала беле а, сийдолча ГІишлонхоьчун балха хетадаьл Александр Филиппович.

ЗІамина волча хана езаеснаьц цунна ГІишлонЬчуьн профессиональ. Вахаро ваьккхав из цу наьькъа тІа.

«...Сийлахь-боькка Даьхен тІом лаьтта берса 1942 шу дар ю. Цу хана Александр Филиппович цийн дезалца Молдаве вахар. Немецки гІьархоша дІалуьщаьча даьттан тІара дІаьаха бийзар соьстечь наьха. Иштта шоаш баьха моттиг а ца а дита цигара дІабаха бийзар ФэнгерГІар а. ЗІамина кІаьнк вар цу хана Александр.

ТІемо шийн дезалах хьоставаь Александр цхьаь висанзар, Городе Уральске берий цІагІа инйевлар из.

«Советски нахага хьалой моцаьл лайта тІом чаккхьабар. Шийн дезал хьалехар Александра. Нохч-ГІалгІайче бахаьш хиннабар уж, Бакъда, царца баьдар цун дан вошеи. Турпала байлабар уж Даьхе баьхьан доаш ГІьарахоьца латаш.

1947 шера Грознерча фабрично-заводской дьхьам луча ткоде деша вода Александр. Из толамца чаккхьоькх. ХІаьта 1950 шера хІанз ше кхьаьгачча управленне штукатуралла балха вахар яхлаттіа шу даьшна ЗІамсаг.

— Атта дацар хьалхарча хана а, йоаж Александр Филиппович, — сайна вІалла дагадоаІаьча профессех болх бе моргарда аьнна хетацар сона. — Бакъда, кхьаьхетам беза, тоьаьл хараержаьг новькоьстал дир сона йоккха еше а дика оьшу Іоаььча коллективо. Из ир оьх ГІишлонхо ваьр. Тахан санна дагадоаІаьг цу хана бригадира сайга аьнна деший. «Саша, — аьлаьр цо са белаьж тІа кулг а дилла, — атта ваьхь баш. Іа хержар, Нагадь санна рьаьа а диннА ухьаьа хьо балха вешаьнде хьох боьхьонца вола ГІишлонхо хургва. Боькунца болча ГІишлонхоьчий сий ду наха, хІаьта хьегаме рьаьа вене, хьай дегО хьоьдалабаь болх даха беза Іа...».

Уж дешаш кьонача товзанчуьл дег чу дийшар. Шийта лаьхяаш санна хьатІаийдар уж Александра. Шийна мел хала хиларах тІехьашка ца воаьлаш карарзайора по штукатурка говзал. Ца хоьр діахоаттор кхьчарга. ХІаьта бригада ченачаьнаш массеза кийча хулар ЗІамсага новькоьстал ер.

Иштта діадахар ший шу. Цу хана хьатІаьттар Советски Экскаре ГІулакх ца ваьа веза хьа а.

Экскаре ГІулакх деш а, кхьаьхетам санна, ше дикача оагІорахьарга хьаьхьехьар Александра, Цигара цІаьеча юха а цу бригаде балха воагІа из.

—Кьычхьа балха ГІоргва даьна вІалла даго а дацар сона, — йоаж Фэнгела, — чоаГІа гарга баг бригадера болхлой, царца яр ерриге уйлаш, са ваьхар, хІана аьлча уж бар сона хьатьсгамаш ваьхар довзийтар, шоай дега йІовхал хьаьеннаьраш. Цу хана деш хьаьставаь со коллективах, массаза цунца хила дьарХІаг аз.

Иштта цахаддаш ду коллективе Фэнгель Александр Филиппович болх бу тхьаь дитьшу да, хІаьта бригадана из керте дагга — барайтта шу. Цу шерашка духха хуьдамаш хиннад управленне, цо кулгалдеча бригаде. Хуьдамаш хиннад цун вазаре а. Лаьхьешший Александр Филиппович говзал, кхетам, из хІанз боьхьонца вола ГІишлонхо ва. Из керте латтача коллективо духха цІеннна, промышленнин объекташ хьаьльийр цу шерашка, ХІаьта уж доза, ньха безам ТІагІорбоьлаш хІинтІарг духха кьаьвІІІаг бригадирна а бригада ченачаьнна а. ЦІаккха машар хиннабаш цу хьанар долча кьаьхьаьмхочуьн брак ерашна, дисциплина телтеьрашца, коллектива сий ца деррашца. Иштта и цун оамал, иштта вовз из массанена а.

Фэнгела кулгалаеш йолча бригада коллективе хІанз Грозне В. И. Ленина цІерагІча ушшагІа мерзаш, вІаштІардаьца йІа хьаьдеча лаьхьа доаьшаш я. Ваьй республике цу тайнара ахьа доаца, экспериментальни цІа да из. Цунна ю дукха хьаьхьет Александр Филиппович керто латтача коллективо. Цо доьш деннад 26-ча декабре уьх кьоастаьнна цорга ваьр кхоачашдеш ваьнна. ХІаьта бригада ГІишлонЬерий дешах тешаьнна гаргва, хІана-аьлча цар оамад а хинна дІаьттад лаьрХІаг чаккхьаьккхар.

— Тіа ньха кхы а дикагІа дІагІорбгаг, нагахь санна тхона новькъарле йолаш доа кхоачамбошаргаш нийс ца ворс, — яхаш дуьн Александр Филиппович, — цкъаза нийслу тхона эпаш доаа ГІишлоп материал, хьаьстта растаор заьнко яхьача тайнара хьа ца яхьаш, цу гІулакхо дукха мах бола ца йоаьш тха.

Бригадерча хьоачча болхлоьшта ший опыт безамца дІалу Фэнгела. Цун хьехамца дукха дика говзанчий хьаьлкхийтаг уххаза, ХІаьта уж управленна гІолла дика боьшш бола мах ба. Масала штукатурщи Маздев Алексей Янкова Валентина ман шоай цІерган діахаийтаг ба тІехдика говзанчаьл хиларах тарра. Управленне діахьоча конкурсе уьх тІехьачча шийн шийна вІаштта «Профессех дикагІаьр» яха цІерган льхьай цар. Доккхаьл ду бригадина ший ученикех, коллективах, ХІаьта цунах доккхаьл деш а коллектив а. Массаза балхаьл дог дазаш, болхлоьшца Іимерза, дика новькоьст а кулгалоо а из хиларах да из. Массанг сий деш а лоарХІаш а ца ваьр а Фэнгель,

Коммунист хиларах тарра, ший балха декхарш санна дог-ІІена кхоачашду Александр Филиппович общественни гІулакхаш а, Партийорг член ва из.

Иштта на сийдола ГІишлонхо коммунист Фэнгель Александр Филиппович. Даьхенна боагІаш мах баьб цун хьаьхе-гама. Из белгалаьнна дукхача паччахьалкхен совгІаташ — Ленина орденца. Цун наьха тІа иштта лен ленински юбилейни медаль «1973 шера социалистически яхь хотьаьнар» яха значок.

ХІаьз, берриг советски нах Октября хьалхара хьаьлгаьма ваьте а этта шоай нийс хьаьнарг да цкоденг бола боьхьаьча деношка, хьаьстта хьинар аЙдена хьаьхьа Фэнгель Александр Филиппович и цу кулгалдеш бригада членаш ша а.

Р. ЦОЛОЕВ.

Партийни болхлой семинар

КПСС обкома шоллагІча секретара И. Ш. Баматиреева, «ХІанзарча хьалашкарча идеологически балха актуальни проблемаш» яха доклад — КПСС обкома секретара М. О. Бузуртанова.

Семинара доакъашхошца лаьдийІар дуьнен хьалкъашта юкъерча хьалах КПСС ЦК лектора В. П. Китаева йийшаьчен «Дуьнен арене идеологически кхоьсам лоаттабаргаьчарг» яха политически ба хиларг» яха темах Нохч-ГІалгІаІ АССР Министрий Совета паччахьалкхен кхерамзлен комитета председателя заместителя Н. И. Храмова йийшаьчен лекцешка.

Семинара доакъашхошца — парте Сунженски райкома хьалхарча секретара Г. Гу-Самарске, парте Малгобекски горкома хьалхарча секретара П. Г. Кашеева, парте Шелковской районна хьалхарча секретара Б. Г. Тебиевца, парте Грозненски горкома хьалхарча секретара Н. Я. Правеньке, парте Гудермесски горкома хьалхарча секретара А. А. Чайкина, парте Ачхой-Мартановски районна хьалхарча секретара А. И. Воронкина балха опыт дІа-ХІа йийцар, производства эффективность лаьхьара тІехьа партийни комитеташа кьоьсам ишшта чІоагІбу, организационно-массови балха формаш эрлаьхаьнаш тоьаьрхи кадрашца беча балхахи дийІар.

Семинара цхьаьна йолча заьнетешна иштта даьхьа доацаш хилар республика партийни, советски, профсоюзни комсомольски бехкоьхкаме болхлой, министерствой, ведомствой кулгалхой.

Семинара балха итогаш йийр КПСС обкома секретара М. А. Дорохова.

КПСС-и СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ДЕМОКРАТИ ДЕГІАЯРИ

ІАРА парти доал деш а йолаш ДІаьтІача хана цун классови юхь кьаьта хьаьгучайоал демократецарча цу гІулакхашкара, цо хьаьча ІаьІала органий маІанагІ, паччахьалкхен управлене методашкара, кхаьхьегамой общественни организацийта кхоачаьлеча даьхьаргІара, гражданийн боьмашца парГІаргІаьнна, практически Іалашьаргара. Цу хьа хоадамболлаш дар да цо хьаьлоаттадерадг хьаьн хьаьтташ да а ньмаьн рушьа Іалашдеш ба доаьлаьн, производства средствашдоаьлаьхь хьаьнгаьр, ресурсашдоаьлаьнна ба доаьлаьн хар.

Ваьй мехка хІаьнна ГІаьлаьцца КПСС гІулакхаш гуш да цун ерриге форман — паччахьалкхен яраш санна, иштта общественни яраш а — ГІаьрІаьсаьлгаьр чІоагІбаран по тІаьгІетта хьегача кьих.

Социалистически демократи дегІайоьлаьрен болхлой, ахархой, интеллигенции общественни паччахьалкхенен доал дара юкъеозаьрен лоарХІамечча лостамех цаІ да. Коммунистически партийна шийна тІоала ухьаьрча паччахьалкхенен общественни вахара юкъе боаьлабар. Цунна юкъе миллионашца болча къаьстагамоьшш ваьстта ешара школа йоаьккх, тІехьаГІа паччахьалкхен, боахама, общественни оферашка цар беча балха кхьаьнарга юкъара боаьлаьнна ба, ГІулгалдарца ваьрдаьш методашн Іомаьо.

Тахан кулгалдеча партийни organaшта кхьа ба йиьз миллион гаргІа, е парте ерриганкі сеннаьа. ДІаьлаІа даьхьа а хІана баьа аьнна бола коммунисташ. Цунна цхьана даррігача доаьхьа йуьхьа юкъеьбаьхийтаб коммунисташ — болхлой колхозкой, Совхозн республикий комитетех ЦК-ий, парте райкомий, обкомий состава юкъера, вар ваьа а партийн комитетий бергарча членех 30 процент хІна мегаш да; парте оружкомий, горкомий, райкомий составе — 40 процент, партийн комитеташкен юкъьаьрчарна партийни организацийн бюрошкен—ехаш. Ерриганкі, доьхра ньина лаьхьо кхаччалца йолча кулгалдеча партийни organaшта иштта духха уж хиларг, шоай кьаьхьегама коллективашца цар хІара денна аьІха бувьаьн лоаттабар да — берригача партийни гІулакхий кІаьрга демократически маІан хиларг.

Партийни демократе принципаш кхоачаш а ец, ерриганкі общественна демократизма оформеш я, общественни отношенеш этгара толашгІа йолча organизацие хьоьхам ба КПСС. Цо ший низиш тІаДерзаду общества вахаре профсоюзий, комсомольски, кхьча общественни organизацийн лоарХІам ДІаьхо даьхьбара, социалистически демократизма законодательни базаш тІаьгІаьрг, дукха кьаьстагамой юкъеозаьрен общественен доал дара.

Ераш я СССР-е паччахьалкхен общественен доал деча организацийн состава дукхалах йоьа цхьаьна даннеш: 22 миллион гражданийн Советий депутаташ ба, чехкарча Іаьдаьа, мехкарча органашкара ледденна даккерча органга — СССР Лаьхьаьчарча Совета кхаччалца. Цун депутаташ юкъе — 32,8 процент болхлой, 17,9 процент ахархой, 11,5 миллион car ва профсоюзни organaшта юкъе, 5 миллион — комсомольски organий состава. Цунна ДІаГІаІотха беза кхьаьчача коллективашца массаза болх беча производственни соьвещаний 0,1 миллион чІоа, аьлаьна ТІаьхьоьмца organaшкара 9 миллион car. ВІалла аьттехьа а берригаш баш ya а. Кхьметтел цу нахах цхьаьона даьхьа ньхьаьн хаина нассеьк паччахьалкхен общественни organaшка болх беш хилар теркалдича, уж хул берригача советски нахах. 50 миллион company гІа, е мехкарча берригача болх беча цахах хІара шоллагІчо юкъарчаьл доаьшаш даьхьа доал паччахьалкхен общественни ГІулакхашта доал деш.

КПСС-о лерраГІа кхоачашьо Советаш йиьзза йола Іаьдала даьхьа даьхьа, социалистически демократизма законодательни базаш тІаьгІаьрг, дукха кьаьстагамой юкъеозаьрен общественен доал дара.

КПСС-о лерраГІа кхоачашьо Советаш йиьзза йола Іаьдала даьхьа даьхьа, социалистически демократизма законодательни базаш тІаьгІаьрг, дукха кьаьстагамой юкъеозаьрен общественен доал дара.

Ераш я СССР-е паччахьалкхен общественен доал деча организацийн состава дукхалах йоьа цхьаьна даннеш: 22 миллион гражданийн Советий депутаташ ба, чехкарча Іаьдаьа, мехкарча органашкара ледденна даккерча органга — СССР Лаьхьаьчарча Совета кхаччалца. Цун депутаташ юкъе — 32,8 процент болхлой, 17,9 процент ахархой, 11,5 миллион car ва профсоюзни organaшта юкъе, 5 миллион — комсомольски organий состава. Цунна ДІаГІаІотха беза кхьаьчача коллективашца массаза болх беча производственни соьвещаний 0,1 миллион чІоа, аьлаьна ТІаьхьоьмца organaшкара 9 миллион car. ВІалла аьттехьа а берригаш баш ya а. Кхьметтел цу нахах цхьаьона даьхьа ньхьаьн хаина нассеьк паччахьалкхен общественни organaшка болх беш хилар теркалдича, уж хул берригача советски нахах. 50 миллион company гІа, е мехкарча берригача болх беча цахах хІара шоллагІчо юкъарчаьл доаьшаш даьхьа доал паччахьалкхен общественни ГІулакхашта доал деш

ТIЕХЬАБУСАРАШ ХИЛА ЙИШ ЯЦ

ХЬАЙБАЙ ПРОДУКТАШ-ДУКХАГIА

ХIара денна шерагIа ярж Октябра хьалхара яхь. Октябра шеЙера дийг ПКСС ЦК ТIаьхьамаш чIоагIа рамаз хиъ из хьал а лаьхьа, юртбоахама шу тар ма ду толамагIа чаккдаккха гIерт юрташкара кхаьхьагамой. Хьалхалаттана эвеношца бригадашца, колхозашца, совхозашца рапорташ тел пятилетка кхоастамбеча шера ТIайца декхарш шоаш хIанале а хьоачашца хиларх, кхашкарен фермашкарен йоаха продукташ кийчьяра пхо шера план ханая хьалха кхоачашьарах.

Цхьабакъда ду тайпара хьал вIалла аьттехьа а дац дерригача боахамашка. Хьалхете а, хIанз а кIезига яц декхарш меттел, хьалхдоахама шаш а кхоачаш да еш йисар хьерам болаш йоаха колхозашо-заший.

ТIехьайсарашта юкъе я

ХЬАЙБАЙ ПРОДУКТАН ЦХЬАДОГIА ТАЙПАШ ПАЧЧАХЬАЛХКЕНГА ДОХХАРА ИЙС КХОАЧАШ ЦА ЯЬ КОЛХОЗАШИН СОВХОЗАШИН

(кхоачашьара процент)

Боахамий шераш	Дуьхь.	Шура.	Фуаш.	Тха.	Колхозий председателаш совхозий директораш	Партийнийца-шеран секретарийн
КОЛХОЗАШ						
Веденски район						
Ленина шераГIа	—	—	—	28	Баширов З. Я.	Батаев Ф. М.
Орджоникидзе шераГIа	91	40	—	—	Хусаинов А. Х.	Сулейманов С. Д.
XXII партсъезда шераГIа	61	68	—	69	Есамбулатов У. М.	Малаев С. А.
Кирова шераГIа	92	—	—	53	Мусаев З. А.	Зубайраев М. Г.
Грозненски район						
Ленина шераГIа	82	93	—	—	Лютников М. Ф.	Петренко Ю. М.
«Первое мая»	73	99,7	53	—	Вьючный В. С.	Заречный Н. В.
«Советская Россия»	—	—	—	60	Абдусаламов Ш. А.	Шуайпов Ш. Б.
Гукермески район						
«Кавказ»	77	—	—	—	Шидаев А. С.	Мусхаджиев И. А.
«Дружба»	74	—	—	—	Висханов М. М.	Дасаев В.
Малгобески район						
«Кавказ»	77	—	—	93	Бусев П. А.	Коков А. Я.
Наурски район						
«Россия»	78	88	—	92	Пономарев С. И.	Андросов Е. Т.
Ленина шераГIа	—	—	—	81	Рустемов Р. М.	Макаров В. Л.
Ножай-Юртовски район						
Кирова шераГIа	83	—	—	—	Хидразов И. М.	Дудаев И. М.
«Путь к коммунизму»	98	—	—	—	Витаев Х. А.	Турлаев Ш.
Советски район						
XX партсъезда шераГIа	—	—	—	41	Бахаев С.	Узуев Э.
Кирова шераГIа	—	—	—	31	Мусаев В. А.	Джамалдинов З.
Орджоникидзе шераГIа	—	—	—	76	Ахматов Ш.	Мурадов Д.
Сунженски район						
«Победа»	—	94	—	84	Лихолитов Р. Г.	Коваленко А. Л.
Щепа Эскара шераГIа	—	96	—	—	Яшенцкая Л. П.	Железнова Е. А.
XX партсъезда шераГIа	—	87	—	—	Кириллов А. И.	Стоякин Е. Ф.
Ленина шераГIа	66	89	—	—	Моисаев М. А.	Сергалиев Ш. Х.
«Красный октябрь»	51	98	—	—	Исаев М. Д.	Амирев Б. Д.
Кирова шераГIа	—	88	81	—	Ширяев Н. И.	Фаргиев Ш. М.
«Путь к коммунизму»	—	83	95	47	Нечаев В. В.	Ибрагимов Ж. А.
«Восход»	42	85	—	—	Ферзаулин С. Д.	Эльмурзаев Н. Э.
«Заветы Ильича»	33	89	—	—	Бетрин И. А.	Белхароев М. М.
XIX партсъезда шераГIа	57	87	—	94	Камиш В. Я.	Орин Н. П.
Орджоникидзе шераГIа	51	76	—	—	Оздоев А. Ю.	Дзейтов М. А.
Шалински район						
Куйбышева шераГIа	99	—	—	—	Багашев Х. Г.	Айдамиров М.
Шелковской район						
«Путь к коммунизму»	—	92	—	98	Травин Н. П.	зам. Кочетков М. И.
«Красный пахарь»	99,0	88,0	—	—	Пототин Д. В.	Костюков В. Т.
Менжинско шераГIа	—	99,9	—	99,0	Плигин Л. М.	Виратов Н. Х.
Ленина шераГIа	83	—	—	89	Чубенко П. С.	Шкурат Т. И.
«Коминтерн»	—	—	—	98	Деревянко А. К.	Ишкон Н. А.
«Черленский»	73	—	—	93	Беляков А. М.	Феньева Г. Г.
СОВХОЗАШ						
«Самашкинский»	—	—	—	36	Гезуев Р. А.	Аймаиов В.
«Загорный»	99	97	—	—	Мусаев Я. М.	Дурдиев А. А.
«Ермоловский»	89	—	—	—	Хурпаев С. А.	Бекалдин М. Л.
Старопуртовски птице-фабрика	65	—	84	—	Абуев Р. А.	Юнева О. А.
«Горячеисточненский»	—	87	—	—	Жуков Г. Г.	Дербишева И. В.
«Овощемолочный № 2»	—	99	—	—	Баранов А. И.	Ахмадов А. Б.
«Грозненский молочный»	—	—	—	84	Харамзин Г. П.	Шолуха М. И.
«Восточный»	—	99	—	—	Герзелиев Т. С.	Гузуев Х.
«Ингушский»	84	—	—	96	Гетагажев А-Г. О.	Степанов Н. А.
«Надтеречный»	—	93	—	—	Буханиев С. А.	Мурзаев А. М.
«Знаменский»	—	93	—	—	Батукаев А. Э.	Салаков Т. Ю.
«Озерный»	—	86	—	—	Гидизов Х. Х.	Курбанов И.
«Бритский»	—	60	—	—	Дайкиев А. Х.	Льянов М. Х.
«Назрановский»	67	87	—	91	Ясиновский В. И.	Учаинд Д. К.
«Этажевский»	71	84	—	—	Шундуалев А. А.	Ясиновский В. И.
Ленина шераГIа	—	93	—	—	Пожидаев В. П.	Винокуров Н. Г.
«Терский»	—	—	—	81	Мусаев А. Г.	Сундуков А. Н.
«Горец»	81	—	—	—	Мулдров Ч. З.	Никаев Б-А. М.
«Предгорный»	96	—	—	—	Садулаев У.-А. А.	Юсупов Я. Ш.
«Джалка»	—	97	66	—	Бакашев Х. С.	Альдаев М. С.
Искра»	—	49	—	—		Васаев Е. Э.

ТIАДОАГIАЧА ШЕРА ЧОТАХ

Пятилетка дилларгIа, кхоастамбеча шера октябрь бетта план ханая хьалха кхоачашьарх кхаьх хилар Стаброгозненски бурув тохара балхий управление бурувдеттараша.

Октябрь бетта ерригача упраВление тоха деваш хиннер 2370 метр бурув дар, хьаьта Ковалев Кириллда кулгалдеча бригада техар 730 метр бурув. Бурув сиха тохарах, химреагенташа, электроэнергена кхомбарш, буровой оста, кхийолча оаттаьхех биэза пайда эпарах октябрь бетта ну бригадо 7,6 эзар сом хьийгача ух бетта 49 эзар сома лаччалхьаькен рузька хходьлаьн.

Ухх шера сентябрь бетта кхоачашйнр бурувттараша пятилетка дилларгIа шера план. Кхаьх шеран йис беттан 144202 метр бурув техар. Из планагIа тоха деваш хиннанга 172 метр совгIа да.

Управление ерригача 16 буровой бригадаех 8 бригада ханая хьалха кхоачашьгIий пятилетка дийз шера план. Цаперх я Каменный Василий Иванович кулгалдо «Минеральная-6» ихача скважина бурув тохаш йоаг бригада. ПланагIа 9225 метр план. Кхаьх шеран йис беттан 144202 метр бурув техар. Из планагIа тоха деваш хиннанга 172 метр совгIа да.

Управление ерригача 16 буровой бригадаех 8 бригада ханая хьалха кхоачашьгIий пятилетка дийз шера план. Цаперх я Каменный Василий Иванович кулгалдо «Минеральная-6» ихача скважина бурув тохаш йоаг бригада. ПланагIа 9225 метр тоха дезача кхаь шерая йис беттан 1975 метр бурув техар ду мукалективо.

1975 шера чотах хьаьгагаш я буровой начальникана Чернеко Виктора, Шулякин Ивана, Цвешов Владимира кулгалдеш йоаг бригадашца.

Шоай дийз шера план кхоачашьгIий управлене вышкашьераша а. Касаев Василий Минтрофанович кулгалдеча вышкомонтажник неха коллективо 02 буровой установка хьалхий.

Т. АЛЕКСЕЕВ.

«Хьадаь дийхк»—долаш дари хургда аьнна хетари

ЧIоагIа хиннача отравленех пищевий ШIалхарбаха, хала ушахой операцеш яра кийчбе, дийхка лазарашт долча наха новкъостал Де вIашТIехьдолаш Н. И. Пирогова шераГIа 2-ча Московски — паччаьхьалхкен медицинский института долашен инженераш хьаьвча аппарата новкъостаца.

ХIана ухх сахьта из хьадаьча дийхка тера мара дацбаьдо порошок чуетта хьалйнгай дукхача шоолилгашца кхъе боахкен органнесеш хирга такхса доагIа йиъ колонка. Ше санна болчоа — нижнераша кердга дагаехача тамаша, теркам тIаоаш болча АИК-я (искусственни хьесапе цIий доаладолийтача аппарата) лалла — кара хьаьв чоаьхлоне оаттал хет пунах. «Деш хIана доацин» Латтача хана хет. ЦхьабаЬ ла доаладелча, шоолилгашка гIолла дIахьеш цIий. Иттг минут, ткъаь итт минут, сахьат.

Пациентка — мороIажагIа бесса юьмараш, IажагIденна бIергаш а доаладеш болча шоаьхтка ший дашна хьалсаг — палате иха чу а еша, дукхаьча «Кирашка наб ца еш лийнчуьнг чIелаьгIа дукхьашка сатийна тхьайсар — дийнахь а бус а цун садуш кIомлуш хиннаш шIока кIеннг-кIезига дужащ хоалдаьжа доаладенна...

Кердача методах болла пайда а шоай дегIо хьаьхьенча пациенташ хIанз а лухкк баь. — вIалла дукха ха яц из юкъе воаллаь. ЦхьабаЬ ла тохкадаь ший чаккдаьнна ахилгача дан из, дукхагIа даьхье «гомеостаза коррекцие аппарата» болдаьна ший хьаьгIа йийтра болаш ЦIийолабеЬна болх да.

«ГомеостазаКоррекцин» ихача хьаьхьалеча дешаьх латт шиг упахIлено юкъарчаьл доацаьш чуьхьара среда хуьнгаьл дитарах — гомеостазаьгIа из хьалдоаттаьш болча системаш тешаьне хиларах тайна болчча вай организма хIара секунцин ваьхар. Цу тайпара система оргаьнизмах чу масеехь я. Керттерчаьрех пал — дийхк. Нагахьа санна ца цунах лазар кхийтадаьле, унахо масеехь бетта а кхъметтел КIира а деча кхоачашвеш долча хьал тIа отт (лорашца дийхко кхоачам ца беш хилар оал пунах).

Ухх тIехььарча итт шера дукхка средствашца арайхьгIа дийхка новкъостал де дезаш йолаь: кхи цIий чудоттар, хьайбах даьхьха дийхк унахоша «ШIалхарбаха йийш хургхилар.

Къаьст - къаьста компоненташ дуккхачарца юкъера хьайхара способ дукхгIа ха хьалхаьнна. Из химмкий балха тIа массаза а йолаш я, хIаьта медицине а лелийо на массеехь итташ шераш хьалхагIа деш. Масала, чурашка цхьаолча лазарашт хилча, цар чу хьаьхулаш дола дохьаьжийн дехкаш йолча карболеев ялъо лорашца пашнета. Цхьабакъда, пациенткашца санна дийхк болх на беш соце; организма чура арайха еза хилдаьнна хьаьхулаш йолаь итташ зуламе ведистеш, хIарашца дуьхьалъяькха молха лиха еза, малагIча хьалашка, малагIа веществаш, мел дIаьхьанзш ярьаьш ха деаз.

— Дукхка плашаш йолча тохкамий программа оттаьвий охха, — боаь дIаьхо Ю. М. Лопухина, из кхоачашьара тIаберзабаьб кхьча доаьхьоацара, тайп-тайпарча ведомствашкара Цимахох — Цхьаьл шера дарргIа Гийна Iаш программа. Цхьабакъда хьежаш дагIа ха яц тха. Цхьаболча пайнетташ-та тахан а тIехьа новкъостал ста гIа дIаттаеш йолаь дагтаьхкан. Нагахьа санна уж боарамга хьежжа ца хуле, автоматически болх бе йолаьу «Хир йолдаьу дийхк». Уна-чуьнг цIий дийхдолийт цунцара зуламе мел йолча хIамаш дIаьхьстеш йолча «гомеостаза коррекце аппарата» чу гIоллаь. Юьхера чаьхьболаьчо хана цу операцена гIаьхьоман лоаттабу датчикашца, хIаьта, нагахьа санна кхеранера соединненташца цхьана оранжина ярашца я дIаьхьаьле (масала, цу чура кислород, ферменташ, калий кIезиженнадале), болх бе йолаьйийт эпшаше я. Из кхьстарашца ца ваьттаттаеш йолча «коррекце блок».

Элеонора ГОРБУНОВА,
АПН Iаьмаан обозреватель.

СОЦИАЛ-ДЕМОКРАТИИ БОЛХЛОЙ КЛАССА ЦХЬОАГIОИ

Капиталистически мехкашка классоан кьовсам дегIаборо хариду капитализма эпоологташ доаржаьдеш долу «классеснийца» доаьдаьлаш «шийла тIом» юха дийпбе гIертара дуьхьала, Чилера, Испанера, кхьча мехкашкара империалистически агресе Iаэзе оттаьбаьрщ дьаллаьдар дуьхьа хоадамболлаш чаккдоахача гIулаьккашка.

Болхлой классо шерра Iадехача социально-политически хIаьмаш воадебеш о бе-беча Iеш, дахьлаьчу хилар. Дикка хуьдалуш доагIа заьбстовочи болама мIаьш ше а.

Цаккка а I'ца хиннача тайпара дуьхьача наха дакъа лоацаш да заьбстовочи тIемаш, мадарра аьлча, капитала дерригача мехкаш чу а лоацаш, цу дакъе дуккха ха хьалхагIа ший реформаьш пропагандистский витринаш болаш лаьтта Швеца, Норвега, Данн саина дарш а. ТIа-тIа дуьхьагIа бIарчача хьаманера болаш а хьаьметтоа хьаьстаьстаьна паччаьхьалхкенгА доаьонеа арайолаш а хул заьбстовкаш, масала, дуьнен хьалхьшта юкъерча монополей полиаьхьрча предприятешца цхьан хаина масеехь мехка кхьъьстагамхой гIаьттаьча хана.

Кхьъьстагамхоша лоаттаьу стаечни, кьовсамаш тIа-тIа дуьхьагIа политически мIаьн лаьтта хул. Из кхьъьта хьагучадоал пролетариато агресце империалистически политикхьен дегIаьхача мехкашкарчу доаьхьарн дуьхьала, масане юкъера машар чIоагIбери дуьнен хьалхьшта юкъера кхоачам кIаьдбаьра процесс кIоарбери дуьхьа, империализма эпоологташ доаржаьдеш долаш «шийла тIом» юха дийпбе гIертара дуьхьала, хьаьвкъьаьра фальгаш. Масала, аллха дегIаьнача капитализма мехкашка стаечни тIемашка лаьхьа лаьмарш 45 миллион дегаг а дIаьхьаьлар 1973 шера. Уж дуккха а дуьхьагIа ба цул хьалха дахача шера хиннарел.

Белгалдоалаш хIама да, хьаьхламаш дуьхьалла доина а ца Iеш, дахьлаьчу хилар. Дикка хуьдалуш доагIа заьбстовочи болама мIаьш ше а.

Цаккка а I'ца хиннача тайпара дуьхьача наха дакъа лоацаш да заьбстовочи тIемаш, мадарра аьлча, капитала дерригача мехкаш чу а лоацаш, цу дакъе дуккха ха хьалхагIа ший реформаьш пропагандистский витринаш болаш лаьтта Швеца, Норвега, Данн саина дарш а. ТIа-тIа дуьхьагIа бIарчача хьаманера болаш а хьаьметтоа хьаьстаьстаьна паччаьхьалхкенгА доаьонеа арайолаш а хул заьбстовкаш, масала, дуьнен хьалхьшта юкъера монополей полиаьхьрча предприятешца цхьан хаина масеехь мехка кхьъьстагамхой гIаьттаьча хана.

Кхьъьстагамхоша лоаттаьу стаечни, кьовсамаш тIа-тIа дуьхьагIа политически мIаьн лаьтта хул. Из кхьъьта хьагучадоал пролетариато агресце империалистически политикхьен дегIаьхача мехкашкарчу доаьхьарн дуьхьала, масане юкъера машар чIоагIбери дуьнен хьалхьшта юкъера кхоачам кIаьдбаьра процесс кIоарбери дуьхьа, империализма эпоологташ доаржаьдеш долаш «шийла тIом» юха дийпбе гIертара дуьхьала, хьаьвкъьаьра фальгаш. Масала, аллха дегIаьнача капитализма мехкашка стаечни тIемашка лаьхьа лаьмарш 45 миллион дегаг а дIаьхьаьлар 1973 шера. Уж дуккха а дуьхьагIа ба цул хьалха дахача шера хиннарел.

Белгалдоалаш хIама да, хьаьхламаш дуьхьалла доина а ца Iеш, дахьлаьчу хилар. Дикка хуьдалуш доагIа заьбстовочи болама мIаьш ше а.

Цаккка а I'ца хиннача тайпара дуьхьача наха дакъа лоацаш да заьбстовочи тIемаш, мадарра аьлча, капитала дерригача мехкаш чу а лоацаш, цу дакъе дуккха ха хьалхагIа ший реформаьш пропагандистский витринаш болаш лаьтта Швеца, Норвега, Данн саина дарш а. ТIа-тIа дуьхьагIа бIарчача хьаманера болаш а хьаьметтоа хьаьстаьстаьна паччаьхьалхкенгА доаьонеа арайолаш а хул заьбстовкаш, масала, дуьнен хьалхьшта юкъера монополей полиаьхьрча предприятешца цхьан хаина масеехь мехка кхьъьстагамхой гIаьттаьча хана.

Кхьъьстагамхоша лоаттаьу стаечни, кьовсамаш тIа-тIа дуьхьагIа политически мIаьн лаьтта хул. Из кхьъьта хьагучадоал пролетариато агресце империалистически политикхьен дегIаьхача мехкашкарчу доаьхьарн дуьхьала, масане юкъера машар чIоагIбери

Антикоммунизм дегIаенача капитализма мехкий болхлой классо юкъеьххьъьхьаш эгIара хьалха аьттехьара социалдемократе идеологаш лиларгIан бI. Ерригача капитализма ирхаре эрьаьлаьчу, хьаьъьстагамхой Пилман коммунизма идеьаьта чIоагIа тIабийрача хьалашка империалистически буржуазе тергIара дика кхетаю хьаьвкъьчуьл дукхка а дуьхьагIа кхьъьста дезаш хиларга дилаьча.

Болхлой классо шерра Iадехача социально-политически хIаьмаш воадебеш о бе-беча Iеш, дахьлаьчу хилар. Дикка хуьдалуш доагIа заьбстовочи болама мIаьш ше а.

Дуьнен хьалхьшта юкъера болхлой классо доаттаьгу бе-сам лаьгIбе а гIерташ, фуаша-гIа-моллагIа даь а цун цхьоаг-гIо на хьлийта, тайп-тайпарча партийцен организацишен, бе-бе лостамаш доаьна профсоюзашца оагIув болаш йолча хьаьъьстагамхой тайп-тайпарча отрядашца юкъера барт чIоагIгIаьгIа ге1аьбе гIерт антикоммунизмо стратегаш.

Болхлой классо мугIарий цхьоагIонах лоарх капиталистически мехкий коммунистаьна паччаьхьалхкен монополийца цхьан хаина масеехь мехка кхьъьстагамхой гIаьттаьча хана.

Кхьъьстагамхоша лоаттаьу стаечни, кьовсамаш тIа-тIа дуьхьагIа политически мIаьн лаьтта хул. Из кхьъьта хьагучадоал пролетариато агресце империалистически политикхьен дегIаьхача мехкашкарчу доаьхьарн дуьхьала, масане юкъера машар чIоагIбери

Антикоммунизм дегIаенача капитализма мехкий болхлой классо юкъеьххьъьхьаш эгIара хьалха аьттехьара социалдемократе идеологаш лиларгIан бI. Ерригача капитализма ирхаре эрьаьлаьчу, хьаьъьстагамхой Пилман коммунизма идеьаьта чIоагIа тIабийрача хьалашка империалистически буржуазе тергIара дика кхетаю хьаьвкъьчуьл дукхка а дуьхьагIа кхьъьста дезаш хиларга дилаьча.

Антикоммунистически идеологеш политикашен цар масеехь тайпара формаш а чудоташ кьовсам доаттаьбана барт ца хилар гергIара шаьра гуш да, кьаьстта а хIанзарча хьалашка, идеологически проблемаш вIашцхьаьл латтача шина система кьовсама коррегIара оагIув сфероз цаI а хиннча дIаьттача хана. Вокх оагIорахьара, социал-демократе аьттехьарча кулгало сахкетам а болаш хьаьмунизмах доаладаьн воастаьгIалаш дуккагIболча мугIарева социал-демократаша коммунизм ахета да яраш юкъе гуччаьхьара баьшхоло и.

Из хьал терхаьлдар кьаьстта доарХIаме да социал-демократе мугIарий антикоммунистически уйлаш анализ ена хана. Кхьъьстагамой — социал-демократий антикоммунистически харц уйлаш хьаьмеший буржуазин идеологе ей йола влияни баьвен долаш, классоан сакхетам лаьхбалаца хилар баьхьан долаш. Уж харц уйлаш дуьхьала я уж лелеарий боькъонца долча классоан хьаьнтаьта, хIаьта ну гIулаькко объективаш хотор хуьйт кхьъьстагамой сакхетам чура уж дIаьхарца. Цу торонах сихагIен биззаГIен пайда эца йиш хуьрта дуьхьалъ-кхьъьстагамхоша дерригча Iаьдал ма кхьъьстта дхеране я цунна дуьхIаболла кхьъьстагамхоша халагIа хиларца, из хьагучаьйоаккхаш империалистически буржуазе тергIара дуьхьа, коммунизма реакционни маIан хьаьвкъьчуьл дукхка а дуьхьагIа дIаьхьа проонаш ярьаьлаьчу, хьаьъьстагамхой Пилман коммунизма идеьаьта чIоагIа тIабийрача хьалашка империалистически буржуазе тергIара дика кхетаю хьаьвкъьчуьл дукхка а дуьхьагIа кхьъьста дезаш хиларга дилаьча.

Антикоммунистически идеологеш политикашен цар масеехь тайпара формаш а чудоташ кьовсам доаттаьбана барт ца хилар гергIара шаьра гуш да, кьаьстта а хIанзарча хьалашка, идеологически проблемаш вIашцхьаьл латтача шина система кьовсама коррегIара оагIув сфероз цаI а хиннча дIаьттача хана. Вокх оагIорахьара, социал-демократе аьттехьарча кулгало сахкетам а болаш хьаьмунизмах доаладаьн воастаьгIалаш дуккагIболча мугIарева социал-демократаша коммунизм ахета да яраш юкъе гуччаьхьара баьшхоло и.

Из хьал терхаьлдар кьаьстта доарХIаме да социал-демократе мугIарий антикоммунистически уйлаш анализ ена хана. Кхьъьстагамой — социал-демократий антикоммунистически харц уйлаш хьаьмеший буржуазин идеологе ей йола влияни баьвен долаш, классоан сакхетам лаьхбалаца хилар баьхьан долаш. Уж харц уйлаш дуьхьала я уж лелеарий боькъонца долча классоан хьаьнтаьта, хIаьта ну гIулаькко объективаш хотор хуьйт кхьъьстагамой сакхетам чура уж дIаьхарца. Цу торонах сихагIен биззаГIен пайда эца йиш хуьрта дуьхьалъ-кхьъьстагамхоша дерригча Iаьдал

монополей бе дахара дуьхьала цьхана поатгаьеча кьовсаме.

ХIана хьаьлаьрчу дийхка пациенташ йола предпосылкаш хьаьул болхлой класса цхьоагIо хьаьгIо ший хьаьгIа хьаьъьстагамхоша ший-ший ший-ший ший-ший

Саидов Билала 60 шу дизарга

ЗАМАНАЛА ГІА БОАХАШ

Республикеркя литературин обществеснота белгалдоаккхаш да нохчий поэта, прозаика, драматурга Саидов Билала кхоьаттьа шу дизар. Хала да тахан Саидов поэт хилара тарра мича кховчалу а, драматург хилара тарра мичара воллау а кхетале. Хіана аьлча боьрам боьшшан боккха чІехьале іа по нохчий поэзена а, прозана а, драматургена а юкъеераг ТІаккха, нагахь, Саидов Билала актер а, режиссер а хилара тарра нохчий кхаман театр хьаькхолдаца а дегІалоаладеча а карагІаьнначух аьлча, кхетале хала дан цун дерриг ваХар халкъа литературин искусствен дуваделна хилар.

Эттара бехткохкамерча хана, мехка индустриализаци, а коллективизаци а еча шерашка вешан Саидов Билала нохчий литературе а искусстве а. Бехткохкаме хиина ца Іеш. хала ха яр иза. Коммунистически парте Іаьхьоьшш дар кепеш сатем, коммунистически кхетам болх саг хьалкхеваран, іоарХІамера дехкар кхоачашдеІа. Доккха маІан долаш дар иза болча лешаша, говзаменга йоазонашца, искусства произведеней хьоХамца партер, берригача мехко хьалхашка оттадь ва сийлен дехкар кхоьачашдерг, мугІаранца дІаоттІага. Кердачоьл, сийрдаца пропаганда ярал соьгІа, цхьаькка хьаехтам боьшшан хьовсаг лоаттабе безар Іехьаьвсачоь дуьхьала, ниІ, хоалабе безар Іалдатах, ехача замах ялсача тишача Іулкахех долаш долча зуламий. Цу хана шоай иІз. говзал, хьинар ца кхоьаш хьалъттача идеологически Іемахотта юкъе мар Саидов Билал а.

1914-ча шера Ведана районерча Мехкаттіе ялача лоаман юрта кІоьча ахарчочун телаве вьа Саидов Билал. 1930-ча шера из дийца воал моттигеран хотьхьанцарча школе. Лоамарой дерриг бераш парте а Советски Іаьдала а боьккоьнца дешара юкъеоза шераш дар уж.

Лоаман юрта нохчий театро луш доча спектакльаш дайча берригга сатем байра зІамитача сага. Цу хана цунна ше гора фальтаниІа бувшаш болча турналий метта, дагахь кхувсар, по зуламашца, боаношца. Цхьаькка боьрам боьшшан боьк, яха бар ну хана актера тоьаш Іоманца цун дагахь этта безам. Сийлаьнна аьттув хуо юртера школа яьккачул тІехьаьгІа хІаьтта хьайийлаача кхаман театра студе деша вахь а масеех шера из студи ниІта а. Ухаьаа актера говзал дешо, бакььа хоьш долчох кхоьаман беш ваг кьона актер. Цо вуг из 1933-ча шера Тбилисерча Шота Руставелее цІерагІга турнаьнчу кхаман театра студе деша. 1956-ча шера студи ниІта а. Ухаьаа говзаме. Сийлаьнна боьк, ну Нохчи-ГІалгІайн кхаман театре актер волаш, режиссера ассистент волаш. ТІехьаГІа режиссер волаш. Цунна ранца театра кхаьаьсе ялсача, ракІорзо по. Цо ловзаш дагаматта кхетам, Саидов Билала ниІ. Цу шерашка бетаьсенаб ала мегаргІа Саидов Билала литературин, хьоллам а. Драматургех цун цоллаІІа воа говзал хуо цу хана. Цу тІулаьхьа «Іоаре ца боьхоьчуьнг» ялсача, ца боьхоьчуьнг» Балуса Сайлапа Саидова доттагІаІа тоссадаларо.

«Зайнаб» яха шиІ эттара хьалхІа пьеса 1938-ча шера яьлъо Саидов Билала. 1939-ча шера Грозне ДаййахьаІа моттигІча темаех яьлъула пьесай конкурсе воллагІа по. Цо ловзаш дагаматта кхетам, Саидов Билала ниІ.

Цу шерашка бетаьсенаб ала мегаргІа Саидов Билала литературин, хьоллам а. Драматургех цун цоллаІІа воа говзал хуо цу хана. Цу тІулаьхьа «Іоаре ца боьхоьчуьнг» ялсача, ца боьхоьчуьнг» Балуса Сайлапа Саидова доттагІаІа тоссадаларо.

«Зайнаб» яха шиІ эттара хьалхІа пьеса 1938-ча шера яьлъо Саидов Билала. 1939-ча шера Грозне ДаййахьаІа моттигІча темаех яьлъула пьесай конкурсе воллагІа моттиг лоаш пьесех, ІІаьста Нохч - ГІалгІай театро дІа а эц из. Къонаьча драматург шиІ пьеса тІа оттадеш долча сурто кхьаьгІа хьаьхьокхар паччахьа ГаьІало а моттигерча бІаьхийчар а воаллаьеш хиннача нохчий кхаььеГамхочун дакъьаза ваХар, драматурго белгалдаькхар эрсий пролетариатагара хьоькаьа а ницаш кхаььегама лоаматхоьсо социальн-бокъо ца хилара дуьхьала. Іоаттар шиІ болдиш хиина хилар. Цу шерашка воалау кхоьа Іоаьонхо цхьаь аьтах йоІа ца пьесаш а доаца дувнарашт а язе. Іо торо хулийт 1939-ча шера Саидов Билал СССР-а писателий Союза ченачлаьца ІІаьа.

Цу хана деНа лаьЛлуш баш йоаьонхочун творчески болх, из уьгІ тІаьхь цкийта шера ІаІаьвалар па доаьаш болх беш ва шиІ. Хьалха ваХар, кердалар чьаьхьолаца по доаттабу кхоьсан боьвийташ йолча литературта тайп-тайпарча жанрех произведеней яьъеш. Але деНа Саидова произведеней говзаяе меттаца яьлъь хиларца, кІоарргга идейни чулоацам хиларца массаца, дешарашта кІоарргга салоІам бен хиннча хилар.

Саидов Билала литературацара болх белгалбоккхкхан хилча, аланга дарглаш по дуьнен дуьккхача хьалхий драматургий пьесашца таржам дарах лаьЛа. Цо уж нохчий меттала ялар бакьан долаш нохчий театрага хьожаш барашта ейзай немций, французий, итальянай, испанай, англичанай драматурге произведеней, цул совгІа по нохчий меттала ныхай дуьхьала. Хьалха ваХар, кхаььеГамхочун дакъьаза ваХар, Саидов Билала ниІ. Цо ловзаш дагаматта кхетам, Саидов Билала ниІ.

Цу шерашка бетаьсенаб ала мегаргІа Саидов Билала литературин, хьоллам а. Драматургех цун цоллаІІа воа говзал хуо цу хана. Цу тІулаьхьа «Іоаре ца боьхоьчуьнг» ялсача, ца боьхоьчуьнг» Балуса Сайлапа Саидова доттагІаІа тоссадаларо.

«Зайнаб» яха шиІ эттара хьалхІа пьеса 1938-ча шера яьлъо Саидов Билала. 1939-ча шера Грозне ДаййахьаІа моттигІча темаех яьлъула пьесай конкурсе воллагІа моттиг лоаш пьесех, ІІаьста Нохч - ГІалгІай театро дІа а эц из. Къонаьча драматург шиІ пьеса тІа оттадеш долча сурто кхьаьгІа хьаьхьокхар паччахьа ГаьІало а моттигерча бІаьхийчар а воаллаьеш хиннача нохчий кхаььеГамхочун дакъьаза ваХар, драматурго белгалдаькхар эрсий пролетариатагара хьоькаьа а ницаш кхаььегама лоаматхоьсо социальн-бокъо ца хилара дуьхьала. Іоаттар шиІ болдиш хиина хилар. Цу шерашка воалау кхоьа Іоаьонхо цхьаь аьтах йоІа ца пьесаш а доаца дувнарашт а язе. Іо торо хулийт 1939-ча шера Саидов Билал СССР-а писателий Союза ченачлаьца ІІаьа.

Цу хана деНа лаьЛлуш баш йоаьонхочун творчески болх, из уьгІ тІаьхь цкийта шера ІаІаьвалар па доаьаш болх беш ва шиІ. Хьалха ваХар, кердалар